Ingalill Starck

Om bodelning och begränsningsregeln

Genom den nya äktenskapslagstiftningen som tillämpas från och med den 1 januari 1988 har det blivit enklare för makar att förrätta bodelning under bestående äktenskap. Är makarna ense får de efter skriftlig anmälan till tingsrätt fördela sin egendom. Den egendom som fördelas är makarnas giftorättsgods, men även viss enskild egendom kan ingå.

Enligt lagen om statlig förmögenhetsskatt sambeskattas makarnas (och eventuella barns) förmögenheter. Förmögenhetsskatt beräknas på sammanlagda beskattningsbara förmögenheten och propotionernas därefter ut på var och en i förhållande till skattepliktig förmögenhet.

Det kan nu förefalla som om det är utan betydelse skattemässigt om förmögenheten ägs av ena maken eller om en hälftendelning har skett. Så är emellertid inte fallet. Här kan lag (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall komma in i bilden. Enligt lagen får statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt begränsas för fysisk peron, som varit bosatt här i riket under hela eller någon del av beskattningsåret, eller för oskiftat dödsbo efter den som vid sitt frånfälle var bosatt här.

Denna begränsningsregel blir tillämplig när skattebeloppet överstiger det s k spärrbeloppet. Med skattebeloppet avses sammanlagda beloppet av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och inbetald sjömansskatt. Spärrbeloppet beräknas på den statliga beskattningsbara inkomsten och på underlaget för tilläggsbelopp. Beräkningen skall ske för vardera maken för sig utan hänsyn till den andres inkomster. Däremot skall största tillåtna nedsättning av förmögenhetsskatten beräknas för makarna (och eventuella barn) gemensamt.

Spärrbeloppet för inkomståret 1989 utgörs av summan av

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54

50 % av beskattningsbar inkomst
25 % av underlaget för tilläggsbelopp.

I förekommande fall skall den beskattningsbara inkomsten och underlaget för tilläggsbelopp ökas med vid taxerinen medgivet särskilt investeringsavdrag.

I första hand nedsättes förmögenhetsskatten, som inte får bli lägre än skatten på halva förmögenheten. Därefter får den statliga inkomstskatten sättas ned — först grundbeloppet (helt), sedan tilläggsbeloppet till den del det motsvarar tilläggsbeloppet beräknat på den beskattningsbara inkomsten.

Exempel:

Alternativ 1	Make 1:	Inkomst av tjänst	330 000
		Inkomst av kapital	250 000
		Förmögenhet	6 000 000
	Make 2:	Inkomst av tjänst	80 000

Make 1 Skatt före och efter nedsättning

	Skatt före nedsättning	Nedsättningens fördelning	Skatt efter nedsättning
Statlig förmögenhetsskatt	158 000	90 000	68 000
Statl ink skatt grundbelopp	88 000	1 500	86 500
Statl ink skatt tilläggsbelopp	102 000	0	102 000
Kommunal inkomstskatt (30)	171 000	0	171 000
	519 000	91 500	427 500
Avgår: spärrbelopp	- 427 500		
Nedsättning	91 500		

Make 1 betalar 427 500 kr i skatt efter nedsättning med 91 500 kr.

Make 2 Skatt före eventuell nedsättning

Statlig förmögenhetsskatt	0
Statl ink skatt grundbelopp	3 600
Statl ink skatt tilläggsbelopp	0
Kommunal inkomstskatt (30)	21 000
	24 600
Avgår: spärrbelopp	- 52 500
Nedsättning	0

Make 2 betalar 24 600 kr i skatt, ingen nedsättning.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54

Fördelas förmögenheten lika mellan makarna genom bodelning kan resultatet bli följande.

Alternativ 2	Make 1:	Inkomst av tjänst	330 000
		Inkomst av kapital	130 000
		Förmögenhet	3 000 000
	Make 2:	Inkomst av tjänst	80 000
		Inkomst av kapital	120 000
		Förmögenhet	3 000 000

Make 1 betalar 337 500 kr i skatt efter nedsättning med 16 100 kr.
Make 2 betalar 142 500 kr i skatt efter nedsättning med 23 900 kr.
Makarnas sammanlagda nedsättning av skatt blir nu bara 40 000 kr.

Om det i stället för make 1 varit make 2 som ägt hela förmögenheten och avkastningen därav skulle resultatet bli följande.

Alternativ 3	Make 1:	Inkomst av tjänst	330 000
	Make 2:	Inkomst av tjänst	80 000
		Inkomst av kapital	250 000
		Förmögenhet	6 000 000

Make 1 betalar 181 000 kr i skatt, ingen nedsättning
Make 2 betalar 240 000 kr i skatt efter nedsättning med 99 000 kr.

Sammanställning av skatt som makarna skulle betala:

	Make 1		Make 2		Totalt
Alt 1	427 500	+	24 600	=	452 100
Alt 2	337 500	+	142 500	=	480 000
Alt 3	181 000	+	240 000	=	421 000

Att makarnas sammanlagda skatt blir lägre enligt alternativ 3 beror på att marginalskatten för make 1 är lägre än 72 % för beskattningsbar inkomst upp till 190 000 kr och för inkomst därutöver 72 % samt att make 1 inte har någon förmögenhet. Den genomsnittliga skatten är här 56,6 %.

I de fall begränsningsregeln blir tillämplig är oftast både margianlskatt och genomsnittlig skatt 75 %.

Enligt alternativ 3 kan förmögenheten för make 2 öka till 11 066 000 kr utan att skatten blir högre. Varje förmögenhetsökning för make 1 föranleder däremot högre skatt.

Nedanstående tabell visar marginalskatten i några olika inkomstskikt samt en nedre förmögenhetsgräns vid vilken begränsningsregeln blir tillämplig.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54

Inkomståret 1989

Tax. inkomst kr	Inkomst-skatt kr (kom 30)	Marginal-skatt (inkomst)	Förmögen-hetsskatt kr	Skatt enligt begräns-ning kr	Begräns-ning	Förmögenhet kr
10 100	(135)		0	75		0
					75 %	
10 200	(170)		0	150		0
					75 %	
10 300	205		20	250		401 000
		35 %			75 %	
85 000	26 350		29 900	56 250		1 716 000
		47 %			75 %	
150 000	56 900		48 100	105 000		2 337 000
		61 %			75 %	
200 000	87 400		55 100	142 500		2 570 000
		72 %			75 %	
300 000	159 400		58 100	217 500		2 670 000
		72 %			75 %	
400 000	231 400		61 100	292 500		2 770 000
		72 %			75 %	
500 000	303 400		64 100	367 500		2 870 000
		72 %			75 %	
600 000	373 400		67 100	442 500		2 970 000
		72 %			75 %	

Exempel:
Vid en taxerad inkomst på 200 000 kr måste förmögenheten överstiga 2 570 000 kr för att nedsättning av skatten enligt begränsningsregeln skall erhållas. Skatten blir 142 500 kr och förändras inte förrän förmögenheten vid samma taxerade inkomst uppgår till 7 166 000 kr.

Även när begränsningsregeln blir tillämplig kan i vissa fall marginalskatten vara lägre än 75 %.

Om förmögenheten är minst 806 000 kr kan följande formel användas för beräkning av den inkomstgräns (taxerad inkomst) vid vilken marginalskatten förändras från 30 % (= den kommunala skattesatsen) till 75 %. Formeln gäller ej om underskottsavdrag finns.

$$x = \frac{100f + 450\,000}{45}$$

där x = den sökta inkomstgränsen
f = förmögenhetsskatten på halva förmögenheten

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54

Exempel på beräkning:

Antag att förmögenheten är 6 000 000 kr.
Skatt på halva förmögenheten (3 000 000) = 68 000 kr.

$$X = \frac{100 \times 68\,000 + 450\,000}{45} = 161\,111$$

Skatt enligt begränsningsregeln = 113 325 kr, dvs 75 % av (161 100 - 10 000).
Skatt att betala:

Statlig inkomstskatt	0
Kommunal inkomstskatt (30)	45 330
Förmögenhetsskatt	68 000
	113 330

I det fall betalas endast kommunalskatt och förmögenhetsskatt på halva förmögenheten.

Uppställningen nedan visar inkomstgränsen vid angiven förmögenhet.

Förmögenhet	Inkomst	Skatt enligt begränsningsregeln
806 000	10 100	75
900 000	11 600	1 200
1 000 000	13 300	2 475
2 000 000	36 600	19 950
4 000 000	94 400	63 300
6 000 000	161 100	113 325
8 000 000	227 700	163 275
10 000 000	294 400	213 300
20 000 000	627 700	463 275
40 000 000	1 294 400	963 300

Exempel:

Förmögenhet	Inkomst	Skatt	Marginalskatt
6 000 000	100 000	95 000	
			30 %
6 000 000	161 100	113 330	
			75 %
6 000 000	200 000	142 500	

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54

Av exemplet framgår att t ex ett ränteavdrag som sänker inkomsten från 161 000 kr är bara ett värde av 30 %. Däremot betalas enbart kommunalskatt på en inkomstökning upp till 161 100 kr. Att söka den inkomstgräns där marginalskatten förändras från 30 % till 75 % blir således endast intressant när det gäller stora förmögenheter som ger relativt liten avkastning eller då inkomsten reduceras genom stora ränteavdrag för att minska skatten.

Omvänt kan formeln användas för att undersöka hur stor förmögenheten får vara vid viss taxerad inkomst utan att detta föranleder högre skatt.

När begränsningsregeln är tillämplig och marginalskatten är lika med den kommunala skattesatsen överstiger den genomsnittliga skatten 75 %.

Exempel:

Förmögenhet	Inkomst	Skatt	Marginalskatt
40 000 000	1 000 000	875 000	
			30 %
40 000 000	1 294 400	963 300	

I ovanstående exempel med inkomst 1 000 000 kr och skatt 875 000 kr blir den genomsnittliga skatten 88,4 % beräknad på beskattningsbar inkomst. SN

INGALILL STARCK
Ingalill Starck är bankjurist vid Skandinaviska Enskilda Banken i Göteborg.

Artikeln har tidigare varit införd i Skattenytt nr 10 1989 men av tekniska orsaker blev texten omkastad. Den införs ånyå för att underlätta förståelsen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-24 08:22:54